

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

احتمالات یادگیری

نویسندگان:

شهره خدادادی

مریم زنگانه

سرشناسه: خدادادی، شهره، ۱۳۵۴
عنوان و نام پدیدآور: اختلالات یادگیری / نویسندگان شهره خدادادی، مریم زنگانه.
مشخصات نشر: قم: ارمغان دوستی، ۱۴۰۳.
مشخصات ظاهری: رقعی، ۸۰ ص
شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۹۱۲۷۰-۱-۸
وضعیت فهرست نویسی: فیپا
یادداشت: کتابنامه: ص. ۷۷-۸۰.
موضوع: یادگیری -- اختلالات
کودکان ناتوان در یادگیری -- آموزش و پرورش
شاگردان -- روان شناسی
شناسه افزوده: زنگانه، مریم، ۱۳۶۴
رده بندی کنگره: LC ۴۷۰۴
رده بندی دیویی: ۳۷۱/۹
شماره کتابشناسی ملی: ۹۵۶۶۶۶۶



اختلالات یادگیری

نویسندگان: شهره خدادادی، مریم زنگانه

ناشر: ارمغان دوستی

تیراژ: ۲۰۰ نسخه

قیمت: ۱۳۰۰۰۰ تومان

نوبت و سال چاپ: اول / ۱۴۰۳

چاپخانه: رمزم

دفتر فروش:

قم، خیابان ارم، پاساژ قدس، طبقه آخر، پلاک ۱۷۶

تلفن: ۰۲۵۳۷۸۳۲۷۰۷

فهرست مطالب

پیشگفتار	۶
مقدمه	۷
تاریخچه اختلالات یادگیری	۹
مفهوم یادگیری	۹
شرایط موثر بر یادگیری	۱۰
کودکانی که دارای اختلال های یادگیری هستند چه ویژگی هایی دارند؟	۱۶
عوامل مؤثر بر اختلال یادگیری	۱۶
علل احتمالی اختلال های یادگیری چیست؟	۱۷
۱. عوامل محیطی	۱۸
۲. عوامل عاطفی	۱۹
۳. عوامل فیزیکی	۱۹
نظریه های اختلالات یادگیری	۲۱
نظریه غلبه طرفی مغز	۲۱
نظریه کوتاهی دامنه توجه	۲۴
نظریه فرایری آگاهی ها	۲۵
نظریه تأخیر در رشد	۲۶
نظریه ضایعات خفیف مغز	۲۷
۱. کودکانی که مشکلات یادگیری آنها ناشی از رشد ضعیف و نامناسب	
درک بینایی و مهارت های حرکتی ضعیف بینایی است	۲۸

۲۹	۲. کودکان مبتلا به اختلالات زبانی
۳۱	یادگیری اولیه
۳۲	۱. دوره حسی-حرکتی
۳۳	۲. مرحله پیش مفهومی
۳۴	۳. تفکر شهودی
۳۵	رشد اجتماعی
۳۷	رشد ادراک بصری
۳۷	رشد زبان
۳۹	رشد ادراک
۳۹	انحراف از رشد عادی
۴۱	انواع اختلالات یادگیری
۴۱	۱- اختلال خواندن
۴۱	انواع اختلال خواندن
۴۲	مشکلات اختصاصی خواندن
۴۲	مشخصات بالینی کودکان با اختلالات خواندن
۴۳	درمان اختلال خواندن
۴۳	ارزیابی جامع‌روانی آموزشی از اختلال خواندن
۴۴	توصیه‌های لازم برای اولیاء
۴۵	درمان اختلال خواندن با بازی
۴۶	بازی و اختلال یادگیری خواندن
۴۶	تمرین‌هایی برای درمان اختلال خواندن
۴۶	۱- تمرینات تقویت دقت دیداری
۴۷	۲- تمرینات تقویت دقت و حساسیت شنیداری
۴۷	۳- تمرینات تقویت حافظه دیداری
۴۸	۴- تقویت حافظه شنیداری

- ۴۸ ۲- اختلال نوشتن
- ۴۹ ویژگی‌های دانش آموزان با اختلال نوشتن
- ۴۹ انواع اختلال نوشتن و راهکارهای درمانی
- ۵۱ اختلال حرکتی در نوشتن
- ۵۳ اختلال املانویسی
- ۵۵ مشخصات بالینی کودکان با اختلالات نوشتن
- ۵۵ گام‌های کاربردی در نوشتن
- ۵۶ ۳- اختلال یادگیری ریاضی
- ۵۸ اختلال در محاسبه
- ۵۸ اختلال در درک روابط فضایی
- ۶۰ مشکلات حافظه‌ای
- ۶۱ نیاز به حمایت‌های یکپارچه در مدارس و نقش روانشناسان مدرسه
- ۶۴ تفاوت‌های فردی
- ۶۴ اختلالات رایج شناختی
- ۶۶ اختلالات رایج عاطفی
- ۶۸ چرا اختلالات وجود دارند؟
- ۶۸ تعامل شناخت و تأثیر در مدارس
- ۷۷ فهرست منابع

پیشگفتار

کودکان مبتلا به اختلالات یادگیری، گروهی از کودکان هستند که ظاهری طبیعی و بهره‌هوشی بهنجار دارند. این کودکان اغلب در سنین قبل از مدرسه شناسایی نمیشوند، ولی با ورود به مدرسه به ویژه در سال‌های اول و دوم دبستان، مشکلات آنان در زمینه خواندن، نوشتن و فهم ریاضی به تدریج مشخص میگردد و ممکن است در چند درس و یا فقط در یک درس مشکل داشته باشند، اما عملکرد ضعیف تحصیلی در زمینه‌های مختلف یا فقط در یک درس نمی‌تواند صرفاً دلیل موجهی برای شناسایی کودکان مبتلا به اختلال یادگیری باشد. متداول‌ترین انواع اختلالات یادگیری شامل مشکلات خواندن، نوشتن، ریاضیات، استدلال، شنوایی و گفتار هستند. کودکان دارای اختلالات یادگیری می‌توانند به موفقیت دست یابند. مواجهه با این احتمال که کودک شما نوعی اختلال یادگیری دارد، بسیار دشوار است. هیچ پدر و مادری نمی‌خواهند رنج فرزند خود را ببینند. ممکن است از خود بپرسید این اختلالات چه تأثیری بر آینده و تحصیل فرزند شما می‌گذارند. شاید نگران باشید که به‌خاطر مشکلات یادگیری به فرزند شما برچسب «کندذهن» بزنند یا او را به کلاسی ضعیف‌تر بفرستند. اما نکته مهمی که باید مورد توجه قرار داد این است که اکثر کودکان دارای ناتوانی در یادگیری دقیقاً مانند بقیه باهوش هستند. فقط باید نوع آموزش آن‌ها متناسب با سبک‌های یادگیری مخصوص آن‌ها باشد. با اطلاعات بیشتر درمورد کلیات ناتوانی‌های یادگیری و به‌طور ویژه مشکلات یادگیری فرزند، می‌توانید به زمینه‌سازی موفقیت آن‌ها در مدرسه و خارج از مدرسه کمک کنید.

ما در این کتاب به بررسی اختلالات یادگیری پرداخته ایم تا این اختلالات یادگیری مانع پیشرفت کودکان مان نباشد.

مقدمه

بسیارند کودکانی که ظاهری طبیعی دارند، رشد جسمی، قد و وزنشان حاکی از بهنجار بودن آنان است. هوششان عادی است، به خوبی صحبت می‌کنند. مانند سایر کودکان بازی می‌کند و مانند همسالان خود با سایرین ارتباط برقرار می‌کنند. در خانه نیز خودیار بهای لازم را دارند و کارهایی که والدین به آن‌ها واگذار می‌کنند به خوبی انجام می‌دهند و از اخلاق و رفتار عادی برخوردارند. این کودکان وقتی به مدرسه می‌روند، ابتدا اطمینان کافی به پیشرفت تحصیلی خود دارند اما وقتی می‌خواهند خواندن و نوشتن و حساب را یاد بگیرند دچار مشکلات جدی می‌شوند و به تدریج در می‌یابند سایر کودکان وضع درسی بهتری از آنان دارند با گذشت چند ماهی از سال اول تحصیلی در دبستان کم‌کم خود را متفاوت از دیگران می‌گیرند (پاکزاد، ۱۳۹۰). مدت‌های طولانی این دانش‌آموزان را که در یادگیری یک یا چند درس مشکلات جدی داشتند با اصطلاحات معلول [ادراکی، آسیب دیده مغزی، آسیب دیده عصبی معرفتی می‌کردند و تقسی مبنی دانش‌آموزان با توجه به سن آن‌ها انجام می‌گرفت. اما امروزه از مهم‌ترین مختصات تعلیم و تربیت توجه به خصوصیات فردی این دانش‌آموزان است و فاکتورهای دیگری از جمله بهره هوشی، سلامت حواس و اختلال یادگیری در تقسی مبنی به کاررفته است (پاکزاد، ۱۳۹۰).

اختلال یادگیری مهمترین فاکتوری است که بیشتر از همه مورد توجه قرار گرفته است. اصطلاح برگرفته از نیاز به تشخیص و خدمت به دانش‌آموزانی است که به طور مداوم در دروس خود با شکست مواجه می‌شوند و در عین حال در چهارچوب سنی کودکان استثنایی نمی‌گنجد (کریمی، ۱۳۹۲). ناتوانی‌های یادگیری طیف وسیعی از اختلالاتی است که بر اکتساب، نگهداری، فهم و سازماندهی با استفاده از اطلاعات کلامی یا غیرکلامی تأثیر می‌گذارد این اختلالات منتج از نقایصی در یک یا چند فرآیند روان‌شناختی مربوط به یادگیری و متوسط توانایی‌های اساسی برای فکر کردن با استدلال است. ناتوانی یادگیری خاص است و نقایص کلی مانند ناتوانی‌های هوشی ذاتی را شامل نمی‌شود (فریار، رخشان، ۱۳۸۹).

ناتوانی این کودکان با توجه به اینکه ظاهر سالم است ممکن است سال‌ها بدون تشخیص بماند یا با شخصیت‌های اشتباه مانند عقب ماندگی ذهنی، مورد توجه قرار گیرد و در نتیجه کودک در معرض آموزش‌ها و درمان‌های نامناسب و گاهی زیان آور قرار گیرد (قافله باشی، ۱۳۹۰).

در اینجا ما به دسته‌بندی‌های ویژه‌ای از کودکان می‌پردازد که سطح پیشرفت آنها در برخی موضوعات مدرسه در حد استاندارد هوش کلی آنها نیست. کودکان به دلایل زیادی در مدرسه بد عمل می‌کنند. ممکن است هوش کمی داشته باشند. آنها ممکن است فرصت‌های کمی داشته باشند و در خانه تشویق کمی دریافت کرده باشند. آنها ممکن است نقص‌های حسی، به ویژه در بینایی و شنوایی، یا نارسایی‌های جسمی داشته باشند که به طور جدی یادگیری آنها را مختل می‌کند. آنها ممکن است مخفیانه با مشکلات روابط عاطفی دست و پنجه نرم کنند که انرژی ذهنی را تخلیه می‌کند و آن را از کار در دستان منحرف می‌کند، به طوری که به جای تمرکز، رویاهای روزانه خود را در سر می‌پروراند. آنها ممکن است قبلاً در مدرسه شکست خورده باشند و با تأثیرات عاطفی شکست خود دست و پنجه نرم کنند. همه این شرایط را می‌توان تشخیص داد و زمانی که تشخیص داده شد، کودکان می‌توانند کمک‌های مناسب دریافت کنند.

با این حال، بحث در اینجا مربوط به کودکانی است که مشکلات آنها در یادگیری مدرسه با اختلال در رشد یا اختلالات عصبی ارگانیک همراه است و ظاهراً ناشی از آن است. بسیاری از اصطلاحات برای توصیف این کودکان استفاده شده است - کودکان "آسیب مغزی" یا "مغزی آسیب دیده"، کودکان "معلول عصبی"، کودکانی با "عملکرد حداقلی اختلالات مغزی". مایکل باست (۱۹۶۴) ناتوانی‌های یادگیری خاص را نتیجه اختلالات جزئی عملکرد مغز تعریف می‌کند و استفاده از اصطلاح «روان‌عصب‌شناسی» را پیشنهاد می‌کند تا نشان دهد که چنین ناتوانی‌هایی همراه روان‌شناختی نقص‌های عصبی منطقی هستند. پس از بررسی‌های فراوان، در اینجا تصمیم گرفته شد که از اصطلاح اختلالات یادگیری «عصبی-توسعه‌ای» استفاده شود، زیرا اگرچه بسیاری از کودکان با آزمون‌های روانشناختی دارای اختلالات

یادگیری خاص مشابه کودکان با اختلالات عصبی شناخته شده هستند، اما هیچ مدرکی دال بر این وجود ندارد.

تاریخچه اختلالات یادگیری

از سال ۱۹۵۰ به بعد توجه مربیان روان شناسان و پزشکان به گروه خاصی از کودکان و آموزش آنان معطوف گشت، که از نظر جسمی و مغزی دارای هیچگونه عارضه مشخصی نیستند، ولی دچار نارساییهای ویژه یادگیری و گاهی اوقات نابهنجاریهای رفتاری میباشند؛ نیز درمان آنان با روشهای متداول امکانپذیر نیست نارساییهای این کودکان با واژههایی مختلف در کتابهای روانشناسی و علوم تربیتی نامگذاری شدهاند. متداولترین این واژهها عبارتند از ضایعات مغزی، ضایعات، خفیف مغزی و آسیبهای عصبی این اصطلاحات که در آنها ریشه اصلی نارساییهای یادگیری عوامل بدنی شمرده شده است، با اعتراضات و انتقادات زیادی مواجه گشته است. متخصصان آموزشی با بسیاری از کودکان روبرو میشوند که دچار اختلالات یادگیری هستند ولی علم پزشکی هیچگونه علامتی از نابهنجاریهای عصبی یا ضایعات مغزی در آنها نمی‌یابد؛ درحالیکه کودکان دیگری هستند که دچار ضایعات مشخص شده مغزی‌اند. ولی هیچگونه اشکالی در یادگیری ندارند.

بنابراین به تدریج اصطلاحات ذکرشده در بالا اعتبار خود را ازدست داده است؛ اکنون را برای اینگونه کودکان که با وجود هوش بهنجار در « نارساییها ویژه یادگیری » لقب یک یا چند زمینه مانند خواندن، نوشتن، سخن گفتن، فهم ریاضی و غیره دچار ناتوانی یا اشکالات یادگیری هستند بکار میبرند. چون این کودکان دچار ضایعه مشخص شده مغزی یا عصبی نیستند، نظریه اشکالات مغزی و عصبی نتوانسته است متخصصین این رشته را راضی و قانع سازد.

مفهوم یادگیری

اهمیت یادگیری در زندگی آدمی بسی فراتر از چشم اندازه‌های اندیشه ی اوست. روانشناسان به تازگی به اهمیت و عظمت شکل‌پذیری نوع آدمی، حتی در سالهای